

האשה שנתארמלה

פרק שני כתובות

יח.

עין משפט נר מצוה

(א) והשתא קס"ד דהמלוה את חברו בעדים זרין לפרעו בעדים ואין נאמן לומר פרעתי כיון דלית ליה מגו ומסקי דקיל"ל דא"ל לפרעו בעדים ונאמן לומר פרעתי אפילו בלא מגו. מ"ג. (ב) גיטין נ"א: שבעות מ"ב. (ג) ש"ב ק"ע. שבעות מ"ג. (ד) ועיין קדושין מ"ג. (ה) גיטין נ"א: שבעות מ"ב. (ו) ש"ס, ט"ו גיטין נ"א: ב"ק ק"ד. שבעות מ"ב: ב"מ ג., (ז) דף נ"ח. (ח) נשמות כ"ג. (ט) ג"ס דף כ"ב. (י) ונתוסף ב"ק ק"ד. ד"ה עירוב וכו' האריכו טובא.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דסתם וכו' בפני נכח ובפני נתחם דאין עדים:

וליתני מנה לויטי ממך. מלמדי דר' יהושע דאשמועינן דמודה היכא דאין שור שחוט לפניך מאי שנה דאשמועינן בקרקע ואינטיריך למתנייה בצביו משום סיפא לנקוט מלמיה במטלטלין ולישמעינן בדדייה גופיה: **נאמן.** מדאורייתא בלא שבעות: **וליתני מודה ר' יהושע כו' והאלטו פ"ר.** פרעתי חזי שהוא נאמן בלא שבעות הואיל ואין שור שחוט לפני דאשמועינן רבותא דאע"ג דמודה במקלפת פטור הואיל ואינו תובעו: **אליבא דמאן.** תנאי פליגי בהא מילתא בשבעות (דף מ"ג.). ואי אמר רבי יהושע הכי לא כחד מנייהו הוא דאי כרבנן הא אמרי אפי' תובעו זה מודה במקלפת משיב אצידה הוא דמתן בשבעות^(א) מנה לנכח בידך אין לך בידי אלא חמשים דינר פטור משום שהוא כמשיב אצידה ומאי אשמועינן רבי יהושע באין שור שחוט ואי אליבא דר' אליעזר בן יעקב כי לא תבע ליה נמי האמר שבעות בעי: **ורבי אליעזר לית ליה משיב אצידה פטור.** מן השבעות בתמיה הא תקנתא דרבנן היא דמס' גיטין (דף מ"ח): המולא מליאה לא ישבע מפני תיקון העולם וכיון דכי אינו תובעו נמי מחייב ליה שבעות הרי אין לך משיב אצידה גדולה מזה וחייב: אין **נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן.** משנה היא בשבעות: **טענת אחרים הוא.** ומאי פעמים דקאמר ומאי טענת ענמו: **אלא הכא דברכה קא מיפלגי.** אלא לעולם בטוענו קטן ודקשיא לך אין נשבעין על טענת קטן הני מילי בשטוענו קטן אי נתמיו לך וקרא כמייב"ו כי יתן איש אל רעהו ולא קטן ומכא לא יליף לה בשבעות [מ"ג]. אבל הכא שזא בטענת אציו אית ליה לרבי אליעזר בן יעקב נשבעין ורבנן פליגי עליה אפילו בטוענו גדול וקרו ליה משיב אצידה ודברכה קא מיפלגי: לא

דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמו^(א) וליתני מודה רבי יהושע באומר לחבירו מנה לויתני ממך ופרעתי לך שהוא נאמן משום דקא בעי למיתני סיפא אם יש עדים שהוא לזה ממנו והוא אומר פרעתי אינו נאמן והא קיימא לך המלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפרעו בעדים וליתני מודה ר' יהושע באומר לחבירו מנה לאבך בידי והאכלתי פ"ר שהוא נאמן אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי משיב אצידה הוי אי אליבא דרבי אליעזר בן יעקב הא אמר שבעות בעי דתניא^(ב) רבי אליעזר בן יעקב אומר פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו כיצד מנה לאבך בידי והאכלתי פ"ר הרי זה נשבע וזהו שנשבע על טענת עצמו וחכמים אומרים יאינו אלא כמשיב אצידה ופטור ור' אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אצידה פטור אמר רב בטוענו קטן^(ג) והאמר מר^(ד) אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן מאי קטן גדול ואמאי קרי ליה קטן דלגבי מילי דאביו קטן הוא אי הכי טענת עצמו טענת אחרים היא טענת אחרים והודאת עצמו כולהי טענתא הכא דברכה קמיפלגי דאמר רבה^(ה) מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכורה בעי דלכפריה והאי דלא כפר ליה משום דאין אדם מעיז פניו הוא ובכורה

ישבע מפני תיקון העולם ואית ספרים דגרסי הכי צדדיא ואין נראה לרבינו יצחק דמשיב אצידה פטור מדאורייתא מטעם מגו ולא מכח דפרקיך ולית ליה לרבי יצחק המולא מליאה כו' ומשני הוא למימר ולית ליה לר"א בן יעקב המולא מליאה כדקאמר רבי יצחק ועוד כיון דמשני הוא דאמר כר"א בן יעקב א"כ רוצה לומר דר"א פליג אמתניתין א"כ מאי פריך ור"א בן יעקב לית ליה משיב אצידה פטור אין הכי נמי דלית ליה אלא מכח מגו פריך דפרשישית: **אל"א הבא דברכה קא מיפלגי.** פירש בקונטרס לעולם בטוענו קטן ודקא קשיא לך הא אין נשבעין על טענת אציו אצד כדמשיב אציו טענה חשובה היא וכי תימא מ"ט דרבנן דאין סברא לומר דסברי דלף צבא בטענת אציו לית ביה ממשא אלא דברכה קמיפלגי ונראה דמשום דקרי ליה טענת ענמו דחוק להעמיד בטוענו קטן אלא קשיא לך קמ"ה (ב"ק דף ק"ו) וס' ממעטינן נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול עד שתהא תביעה ונתינה חסר מן הספר ועוד דבהגול קמ"ה (ב"ק דף ק"ו) ותבעו כשהוא קטן דהיינו כגון שנתן לו אציו ותבעו בטענות ונראה דה"פ לעולם בגדול מיירי אלא לא תימא דקרי ליה טענת ענמו משום דהודאת ענמו היא אלא דברכה קמיפלגי ולרבנן דסברי דצבנו מעיז טענת ענמו היא ור"א קרא צב"י פעמים שאלם נשבע על מה שאדם מחשיבים טענת ענמו אבל לדידי דאינו מעיז טענת אחרים היא וצסקוף שבעות הדיינין (שבעות דף מ"ג) דמתן אצל נשבעין לקטן ומפרש צבא בטענת אציו ורצב"י היא ההוא קטן נמי לאו דווקא אלא גדול וקרי ליה קטן משום דלגבי מילי דאציו קטן הוא כדמפרש הכא וקשה קצת דהוה ליה לאקשויי ולשנויי אמתניתין דהתם כמו שמקשה על רב דצב"היא שמעתא גופה לא מקשה על המשנה אלא על רב: **כמפני מה אמרה תורה מקצת הטענה ישבע.** אפילו לרבנן דר"ש דלא דרשי טעמא דקרא קא צבי רבה שפיר מפני מה אמרה תורה כו' דאמאי לא מהימן בלא שבעות צבנו דאי צבי כפר הכל או ינלף מהכא דלא אמרינן מגו ומשני דאין זה מגו דאין אדם מעיז לכפור ואף על גב דצפרק שבעות הדיינין (ס"ג דף מ"ג): אמרינן בצופר הכל משבעין אותו שבעות היסת משום דחוקה אין אדם תובע אלא אם כן יש לו ופריך אדרבה חוקה דאין אדם מעיז פניו צבני צעל חצו ומשני דאשמועינן קמשתמיט אלמא בצופר צכל נמי אדם מעיז לכפור דאשמועינן קא משתמיט כמו צמודה מקלפת מ"מ קאמר הכא שפיר חוקה דאין אדם מעיז לכפור הכל כן ולא הוי מגו דיותר ברזון הוא מודה במקלפת הטענה דאינו מעיז כל כך אבל אין לפרש דרבה אתא לפרושי מפני מה אמרה תורה מודה מקלפת ולא כופר הכל וקאמר חוקה דאין אדם מעיז לך נאמן כשכופר הכל דאם כן במקום שיכול להעזי אפילו כופר הכל חייב וצסקוף אמרינן איפכא לרבנן דצבנו מעיז ופטור אף מודה מקלפת הטענה משום דמשיב אצידה הוא מגו דאי צבי כפר הכל ואם תאמר ומנלן דכופר הכל פטור וליכא למימר מדאכטריך קרא לחייב שבעות צעד אחד מכלל דכופר הכל פטור דהא אינטיריך להיכא שמעדידים שגנז לו והוא אינו יודע אלא י"ל דגזירת הכתוב היא דכי הוא זה משמע דבעינן כפירה והודאה ועוד מודה מקלפת יש להשביעו שחייב לו ממון שהודה ועל ידי כך מגלגל עליו שבעות כעין גלגול אבל כופר הכל נסתלק לגמרי ממנו: **חזקתא אין אדם מעיז פניו.** לא כמו שפ"י בקונטרס בהגול (ב"ק דף ק"ו). דאין אדם מעיז לפי עששה לו טובה שהלוהו אבל צפקדון מעיז דאם כן צפקדון מודה מקלפת נמי יהא פטור צבנו דאי צבי כופר הכל וצכל דוכתא משמע דמודה מקלפת חייב צפקדון גבי עשר גפנים טעונות מסרתי לך כו' (שבעות דף מ"ג): דמשמע דליידי צפקדון וגבי סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה (שם מג.) וגבי מליאה נמי אמרי' בהניקין (גיטין נ"א) וס' דמודה מקלפת חייב ולא מהימן צבנו אלא אור"מ דהיינו כגון חוקה שאין האשה מעיזה פניה צבני בעלה שאין לאדם פנים לכפור הכל ורצב"י פ"א ח' אין אדם מעיז היכא שחצרו מכיר בשקרו ואין להאריך: וצבולי

יח א מ"י פ"ה מהל' מלוה וזה הלכה א סמך עשין זה טו"ע ח"מ סמך ע טפ"ח: י"ב ב מ"י פ"ד מהלכות טוען וטוען הלכה ה סמך ע טו"ע שם ט"י ע"ה טפ"ח ג: ב ג מ"י פ"ה שם הל' ט סמך ע טו"ע שם ט"י סמך ע טפ"ח:

מוסף רש"י

דסתם יהודה וגליל. אפילו בשעת שלום, בשעת חירום דמו. שאין שירות מלוות מו' לו, אבל בשאר מלכות אי חיבה חירום לא הוה חוקה אלא בשעת שלום הוה חוקה דהא שירות מלוות, והאי דקאמר ר' אבא בשעת חירום שט, הכי קאמר יהודה וגליל הרי הן כשעת חירום של שאר מלכות (רשב"ם ב"ב לח.). והאכלתי פ"ר. והחזיקי על חלי והתניו ביד, הרי זה נשבע על השאל (שבועות מ"ג). ור' אליעזר בן יעקב לית ליה כו'. כמו והיין זה ור"א לית ליה חששא דתיקון העולם דמשיב אצד פטור משבעות דל"כ שכיח ליה ואולי, והאי נמי כיון דלא נשבע כמשיב אצד הוא (גיטין נ"א). בטוענו קטן. ימוס קטן מובע (שבועות מ"ג). אין נשבעין על טענת חרש. כגון שטועני ברמיחה, דמשיב אצדו כממיה ככל מקום לא מדבר ולא שומע (שם). אי הכי, לטועני גדול, טענת עצמו. קרי לה, טענת אחרים היא (שם). טענת אחרים והודאת עצמו. על שהודה לו שאמנו דבריו ומודה לו שעדיין חייב לו פרס הוא נשבע (שם). כוליהי טענתא טענת אחרים כו'. ולכן נשבעין עליה וצבי היא גוויי מי פליגי רבנן עליה ומי היה קאמר פעמים שאלם נשבע, כל שמתא כי היא גוואה משבע (שם). אלא הבא בדריבה קמיפלגי. ולעולם בטוענו קטן ומשום דאין טענתא חשובה במקום אחר, דמייב יי ימו אש, קרי ליה הכי טענת ענמו, מיהו הכא טענה היא דהא חיבה מתיבת אש דמתיבת מתיבת האז הוא צב"ה, והיינו דקאמר פעמים, וכי תימא רבנן אמאי פליגי עליה, דברכה קמיפלגי (שבועות מ"ג). ולרבנן אפילו לגדול אין נשבעין דמתן בשבעות (ל"ח). מנה לנכח בידך, אין לו בידי אלא חמשים דינר פטור, ובדריבה פליגי (גיטין נ"א). מפני מה אמרה תורה כו'. ולא משנו כמשיב אצד לפטור שלא כפר בכולו (ב"מ ג.). אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו. לכפור את הכל, הלך בשביל הודאת המקלפת אינו נאמן על השאל, דהאי כבולה צע דלכפריה כו' (גיטין נ"א) או: אין אדם מעיז פניו בפני זה ששעה לו טובה, הלך היכא לכפר הכל פטור משבעות, דאי לא קושטא בדריה לא הוה מיי

למכפר ביה, והיכי דמודה מקלפת כבולה צעו למכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז (ב"ק ק"ד).